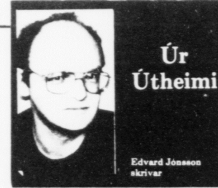

Tað lagnutunga landamarkið

Póland í tvístoðu millum eitt Sovjetsmáveldið, sum er við at syndrast, og eitt Týskland, sum er við at sameinast

Úr
Útheimi

Edvard Jonsson
skitar

Boðni frá Winston Churchill á Potsdam-ráðstevnu í Berlin í juli 1945 vóru greidd. Ein ósemja um Alsace-Lorraine við fransk-týska markið og Danzig-gongina for at vera tær reinu barnalótir mótvægis tí, sum for at henda, um polska landamarkið varð flutt vestur til Oder-Neisse linjuna. «Ein dag fara týskarar at krevja síni landaeki aftur og polendingar verða ikki forir fyri at steðga teimum», segði Churchill. Tað, sum honum dámdi minst av øllum, var, at tá for Poland at verða bundið at sovjetiskum stuði til at verja landamærk síni.

Pólsk semja

Herfyrir kravdi tann fyrsti ikki-kommunistiski forsætisráðharrin í einum eystanlandi, Tadeusz Mazowiecki, at Helmut Kohl, kanslari Vesturtýsklands, for at siga eitt avgjort ja til hetta landamark. Mazowiecki segði, at hann fer ikki at heita á Sovjetsamveldið at taka hermenn sínar aftur úr Polandi inn til ein løysn er funnin á hesum vandamáli. Tað ljóðar rættiliga lögdi, at polendingar nú kenna sum teir hava fyrirneyðini at fáa hjálp úr Kreml, men sannleikin er tann, at forsognin hjá Churchill er við at ganga út. Helmut Kohl hevur kortini lagt áherðslu á, at engin fer at knýta spurningin um týska eind til broytingar av verand landamarki. Hann var tó so nasadjarvur at seta ávísar treytir, t.d. at polendingar ikki fara at krevja krigsendurgjald frá einum sameindum Týsklandi. Hetta krav gjordi, at hann av móttöðumonnunum í týska tinginum var sammettur við ein villan elefant í postalshandli — sanniliga ein beinrakin samanlikning. Amerikanski forsetin, George Bush, hevur hinvægtin uttan himpr formliga víðurkent verandi tysk-polsku landamærkini.

Eitt lögdi kriggj

Hetta varð til eitt heldur lögdi kriggj millum poli-

tikk og fólkarrætt í eini tíð, tá tær stóru og áhaldandi broytingarnar í Eystur-europa hava gjørt nógv eitt sindur bangin fyrir framtíðini. Helsinki-yvirlýsingin tryggjar eisini verandi landamærk í Europa, men «hetta er bert á pappirinum, og lívið er lívið», sigur talsmaðurin í polska uttanríkisráðnum, Stefan Staniszewski. Stóðan hjá Kohl er tann, at bert ein samlaður týskur statur og endaligur friðarsáttmáli kann skapa fólkarrættarlaga trygd. Hann vil heldur ikki koma við vinglutum útsøgnum um ta «formligu» síðuna av hesum máli umframt tað, sum sagt varð í fyrri semjuni, t.e. at Vesturtýskland hvorki nú ella í framtíðini fer at gera krøv til polsk landaeki.

Poltisk storm-ávaring

Ein rættilig politisk ódn hevur leikað á móti Kohl, bæði heima og uttanlands. Margaret Thatcher og Mikhail Gorbatsjov stuðla polska kravinum um fullkomiliga greiða stóðu í hesum máli. Tey stuðla eisini ynksinum hjá Mazowiecki um, at polendingar

verða hjástaddir og lut-taka í fundinum, har bæði týsku rikini og teir fyra sigursharrarnir frá 1945 skulu samráðast um eitt nýtt politiskt mynstur í Europa. Í Bonn hevur uttanríkisráðharrin, Hans-Dietrich Genscher, tikið upp aftur uppskotini hjá Mazowiecki um, at aftan á valið 18. mars skulu stjórnirnar í teimum báðum týsku statunum og Polandi koma við greiðum yvirlýsingum, sum verða fólkarrættarlaga bindandi fyrir eitt felags týskt parlament.

Helmut Kohl hevur hinvægtin søplað burtur nógvavælvild í Bonn og honum hevur eydnast at ræða polendingar aftur yvir til Sovjetsamveldið. Mazowiecki og Solidarnost stuðla hugsanini um uttanveltaða stóðu fyrir eitt sameint Týskland, men tá tosað verður um ta ytru trygdina hjá Polandi, siga polsku oddafólkini seg fram um alt vera allierað við Sovjetsamveldið. Samstundis verður tann spurningurin stóðugt meira átrokandi, um valdsharrarnir í Kreml eru forir fyrir at stýra gongdini í Sovjetsamveldinum. Um svarið til henda spurning

er nei, hvat fyrir virði hava sovjetisk garanti fyrir polendingar? Ótryggleikin bert økist mótvægis vestri og eystri.

Endurgjald

Oder-Neisse linjan átti í 1945 at komið í staðin fyrir tað landaeki, Poland misti eystanfyrir, har russar hildu tí partinum av Polandi, teir fingi igjøgnum svikafulla Hitler-Stalin ikki-álopssáttmálan í 1940. Bonn hevur altíð sloppið sær undan at taka avgjörða stóðu til hetta landamark, tí flóttafólkini eystanfyrir, úr Schlesien, Pommern og aðrastaðni, vóru týðningarmikil veljarabólkar á borgaraliga vønginum. Atlitid til veljararnar á høgva vønginum verður hildið at vera týðningarmesti tátturin í stóðuni, Kohl tók mótvægis spurninginum um polsktýska landamarkið. Missir hann bert 2% til republikanararnar, kann tað kosta honum valdið. Tá fáa týsku sosialdemokratarnir eitt kærkomið høvi til at mynda og leiða eitt sameint Týskland. Tann kjansin vil Kohl ikki taka, tí hann er fram um alt ein dugnaligur floksformaður, ikki ein politiskur úrmælingur.

Framtíðarleikluturin hjá Týsklandi

Við tverlyndi sínum er Kohl eisini í vanda fyrir at missa atkvøður á miðjuni. Hetta vekur tann spurning, um hann metir at henda seinasta svára víðurkenningin av einum landamarki í Europa er gott kort at hava í hondini — eingin veit jú, hvat fer at henda í Moskva í morgin. Týsk sameining kann enn tálmast av stórveldinum, ið enn tvihalda um tey serligu Týsklandsrættindini frá 1945. Tey kunnu t.d. nokta Bonn at gera ein friðarsáttmála, sum ger enda á hesum serligu rættindum. Stóðan hjá Kohl kann týða uppá,

at hansara høvuðsendamál er at koma uttan um øll sløg av framhjárættindum í framtíðini og tryggja landinum óavmarkaðan suverenitet. Onnur, sum uttanríkisráðharrin Genscher, hava einki imóti serligum ordningum fyrir Týskland, um teir kunnu verja um linnan og stuðla trygdini í Europa. Tí ósemjan stendur — sum so nógv annað í Europa í løtuni — um spurningin, hvat fyrir stóðu og leiklut eitt sameint og máttmikið Týskland skal hava í okkara heimsparti í framtíðini.

(Kelda: Aftenposten og Arbetet)

Klókt at skifta orð

við Jehova Vitni, skrivar Trúboðin, blaðið hjá Hini Kirkjuligu Heimamissiónini í Føroyum

- Tá tey banka á dyrnar hjá tær, so minst til, at kristus deyði eisini fyrir tey. Eisini tey hava fyrirneyðini at hoyra gleði-boðskapin. Tað er ikki vist, tú skalt bjóða teimum inn, men tað er umráðandi at vísa teimum vinalag.

Hetta stendur í eini

grein í nýggjasta Trúboðanum, sum Hini Kristiliga Heimamissiónin gevur út. Grein-skrivarin er Peter O. K. Olofson, sum vísir aftur ymist, Jehova Vitni siga, og hann mælir fólk til at skifta orð við Jehova Vitni heldur enn at vísa teimum durafjórðing.

Lýsið í sosialinum